

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

ПРИВРЕМЕНОГ НАРОДНОГ ПРЕДСТАВНИШТВА КРАЉЕВСТВА СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА.

---

31. РЕДОВНИ САСТАНАК

ПРИВРЕМЕНОГ НАРОДНОГ ПРЕДСТАВНИШТВА КРАЉЕВСТВА СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА ДРЖАН У БЕОГРАДУ 4 ЈУНА 1919. ГОДИНЕ.

ПРЕДСЕДАВАО:

Председник Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ

СЕКРЕТАР:

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ.

Присутни су г. Министри: Председник Министарског Савета и заступник Министра Иностранних Дела, Министар Саобраћаја, Министар трговине и индустрије, и Министар Војни.

Председник Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ: — Отварам 31. редовни састанак.

Изволите чути протокол прошлог састанка.

Секретар Др. АЛЕКСАНДЕР МИЈОВИЋ: чита протокол 30. редовног састанка Народног Представништва.

Председник Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ: Има ли ко шта да примети на овај протокол? (Нема).

Прима ли Представништво прочитани протокол? (Прима).

Објављујем да је примљен.

Изволите чути молбе и жалбе.

Секретар Др. АЛЕКСАНДЕР МИЈОВИЋ: Чита молбу Софије М. Карићке, удове пок. Михајла Карића, бившег порезовника и учитеља, да јој се време од 13 година, 4 месеца и три дана, које је њен муж провео као учитељ, урачунају у године за пензију.

Председник Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ: Ова ће се молба упутити одбору за молбе и жалбе.

Изволите чути један предлог народних посланика дра. Лагиње и другова.

Секретар Др. АЛЕКСАНДЕР МИЈОВИЋ: Чита предлог гг. Лагиње и другова у погледу дозволе за увоз и извоз робе, који гласи:

ПРЕДЛОГ

Народних посланика Др. Лагиње, Др. Павелића, Др. Петричића и другова, за резолуцију у погледу објављивања дозвола за увоз и извоз робе.

Привремено Народно Представништво решава:

»Позива се Краљевска Влада, да сваких 15 дана поднесе Народно Представништву исказ о свима дозволама за увоз и извоз живежних намирница и сваке друге робе, што су их током односног времена дали поједини владини органи државни и покрајински. У том нека буду тачно наведени сви тражиоци дозвола по њиховом имену, боравишту и занимању, врста и множине робе, место из којег је и у којем се је увоз или извоз питао, дозвола или ускрата дозволе, дан и број исказнице. Након мора се навести:

1.) Је ли за тражиоца исказнице когод посредовао, и ако јест, тачна ознака његова. Након онаска:

2.) Је ли исказница дана условом рекомпензације и ако јест које? те која су јемства добијена да ће тај услов бити извршен;

Гледе облика расправе предлажемо у смислу § 87. а закона о пословнику, да се овај предлог, без упућења посебном одбору, расправи у наредној седници Народног Представништва као ствар хитна.

Образложење.

1.) Трговина је везана за дозволе за извоз из државе и за увоз у њу, и за живежне намирнице

још и за извоз из једног нашег краја у други. Тим је створена могућност, да становити трговци и нетрговци буду погодовани, а други запостављени и тако се, ако не друго лако спречава конкуренција међу трговцима, којих је број и тако ограничен већ ради тога, што трговање није по све слободно.

2.) Не имамо повремених статистичких публикација на кратке размене времена, да би се дознало колики је промет робе из једног краја у други, нити из наше земље у туђину или из туђине у нашу земљу.

3.) Врло су честе тужбе, да се при издавању увозних исказница погодује појединцима на штету других и да се то догађа услед разних интервенција.

4.) Једнако био би само наставак највеће корупције, од које су држава и народ до сада обилно штетовали, кад би се основала било каква централа, нарочито централа за извоз стоке, коју кани држава како се гласа, и опет дати у руке приватницима. Такве централе према поразном искуству из недавне прошлости, непружају никакво јемство, да би предузете послове обављале коректно и за опћенитост успјешно, а поврх тога, не би оне Народном Представништву давале податке, какове се овим предлогом траже.

Ради свега тога а особито с разлогом под 3.) нужно је прихватити предлог, да Народно Представништво узмогне право пресуђивати ову грану нашег јавног живота и предузети даље кораке, које би сматрало потребитима.

Београд, 2. јуна 1919. год.

Др. М. Лагиња с. р.
Иван Ковачевић с. р.
Др. А. Павелић с. р.
Др. Петричић с. р.
Др. Радован Марковић с. р.
Вјекослав Спинчић с. р.
Др. Н. Винтерхалтер с. р.
Др. Х. Храснића с. р.
А. Јагић с. р.
Др. Ладислав Полић с. р.
Иван Першић с. р.
Др. Шурмин с. р.
Др. Светозар Ригић с. р.
Др. Шегвић с. р.

Председник Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ: Господа народни посланици, који су поднели овај предлог, нису желела да се он решава као обичан законски предлог народних посланика, т. ј. да иде у одбор, Народном Представништву, па Државном Савету, него су они хтели да то буде само један повод, да Народно Представништво донесе поводом

њихова предлога само једну резолуцију, позивајући се на члана 87а.

Како у пословнику није јасно каква је процедура за резолуцију и како се по пословнику ова резолуција изједначаје донекле са законским предлогом, т. ј. нема два читања и два претреса, то су господа народни посланици хтели, да се користе другим ставом члана 87. по коме председник Народном Представништву може да обиђе све ове формалности и да одмах изнесе Народном Представништву да оно донесе одмах резолуцију, с пристанком Народном Представништву и владе.

Како ово питање ангажује владу, то га је писам узео без споразума с владом, већ сам се обратио влади и надлежном Министру, и господин министар је на то пристао.

Има реч господин Министар Трговине и Индустије.

Министар трговине и индустрије Др. ВОЈА ВЕЉКОВИЋ: Пошто се овим предлогом иде поглавито на то, да се Народно Представништво ближе упозна с централама за трговински промет с иностранством, и пошто сам и ја сам, и цела влада, присталице што шире јавности и јаче контроле над свим државним пословима, то изјављујем у име владе, да примам предлог, који је овом резолуцијом поднесен, и да би мере, које су у овој резолуцији поднесене, могле ступити у живот што пре, пристајем да се ова резолуција стави на дневни ред и узме у претрес и без претходног одашиљања у одбор.

Председник Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ: Према томе, ја ћу ставити овај предлог за резолуцију као другу тачку дневног реда прекосутра, у петак после другог читања закона о дванаестинама. Изволите чути једну интерпелацију.

Секретар Др. АЛЕКСАНДЕР МИЈОВИЋ: чита интерпелацију Вилима Букшега и других, на г. Министра Унутрашњих Дела о тошој управи Виводина, котар Јастребарско.

Председник Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ: Ова ће се интерпелација упутити дотичном министру и ставити на дневни ред, кад буде одговорено. Изволите чути један апел.

Секретар Др. АЛЕКСАНДЕР МИЈОВИЋ: чита поздрав учитељства титељског у Шајкашкој са свога првог састанка, с кога честитају уједињење и моле за додатак, 12 динара дневно у име скупшине, до уређења учитељског стања.

Председник Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ: Сад прелазимо на усмена питања, пре него што пређемо на дневни ред.

Прво је питање г. Милана Марјановића, на г. Министра Правде о спором раду чиновника у пожаревачком градском и среском суду.

Како г. Марјановић није овде, то питање отпада.

Друго је питање Милоја Ж. Јовановића, упућено на г. Министра Финансија о штампању формулара за наплату пореза. Како и њега нема, то и ово питање отпада.

Треће је питање дра. Александра Мијовића на Министра Војног, о војним бегунцима.

Има реч господин Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Ја сам господину Министру Војном поставио овакво једно питање:

Још 1916. године српска Народна Скупштина је на Крфу, као што се сећају народни посланици који су тада учествовали у Народној Скупштини, донела један закон, по коме се имају казнили сви они који су се, избегавајући војну обавезну службу, склонили били у иностранство. Међутим, остављено је било да важи и даље позитиван закон, који данас важи, а по коме се кажњавају сви они који избегавају војну службу. На тај начин било је покренуто питање и оних, који су остали у Србији, и који би по споменутом закону који постоји имали бити пресумтивни кривци за дело бегства.

Онда је Народна Скупштина и Влада јавно изјавила у Скупштини, да ће се питање оних који су остали у земљи решити кад се будемо вратили у земљу законодавним путем и кад се проуче прилике и оцене све околности, под којима је ко остао у земљи.

У Србију смо се вратили поодавно. Војне власти функционишу и већ имају под истрагом и у притвору за дело бегства један број обвезника, који су остали у земљи. Истина је, да је то мали број према целокупном броју оних који су остали у земљи. Исто тако несумњиво је, да та лица, која су у притвору и под истрагом, нису најкривља и нису једина, која треба да одговарају, али, сем тога, може се ипак казати, и ово, да је врло велики број и оних лица, која не треба да одговарају и која неће да одговарају.

Према таквом стању ја сам био принуђен да упутим овакво једно питање г. Министру Војном:

»1. Да ли је г. Министру Војном познат законодавни рад Народне Скупштине и Владе на Крфу 1916. године, респ. онај што се односи на закон о поступању са војним бегунцима у иностранству?

2. Да ли је што предузимато у смислу интенција поменути два фактора, а чиме би се решило питање оних који су у земљи остали и који се имају третирају и већ се третирају као војни бегунци?»

Председник *Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ:* Има реч господин министар војни.

Министар Војни, генерал *СТЕВАН ХАЦИЋ:* На ово питање господина посланика могу да одговорим, да ми је познат закон о поступању с лицима које избегавају војну обавезу и службу у војсци, у рату отпочетом 1914. године, који је донесен у 1916. години на Крфу. Остали законодавни рад Народне Скупштине и Владе у 1916. години на Крфу није ми познат, јер тада нисам био чланом владе, а према приликама тадашњим нисам био у земљи.

Ја сам од скоро на положају Министра Војног и Морнарице и нисам до сада имао довољно времена, да би се тачно могао упознати с радом Народне Скупштине и Владе у 1916. години на Крфу, који се односи на овај закон. С овог разлога нисам био у могућности, да ма шта предузимам у смислу интенција наведена два факта, али сам вољан, да се с овим радом што пре упознам и у смислу датих изјава, које очитују интенције ових фактора, и да узмем иницијативу за сходно решење питања, које је господин посланик др. Мијовић истакао. То је што могу за сада да изјавим.

Председник *Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ:* Има реч господин посланик др. Мијовић, да изјави јели задовољан с одговором господина Министра Војног.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Пошто господин Министар Војни изјављује овде, пред Скупштином, да и сам осећа потребу да то питање треба решити, а и готовост да се у то питање мора улазити, онда могу бити задовољан с одговором господина Министра Војног.

Председник *Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ:* Реч има господин Ранко Обрадовић, да стави питање на господина Министра Војног. Пошто њега нема, то имаде сада реч господин Веља Вукићевић да стави питање на господина Министра Војног.

ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Од 1912. године на до сада није извршен превод из позива у позив. То је још погоршано стицајем околности на Крфу, приликом реорганизације војске, кад се нимало није водило рачуна о годинама и о позивима, у којима су војни обвезници проводили. Тиме што се није вршило предвођење могло се дешавати да на пр. отац и син служе у једном истом позиву. Ја разумем да су прилике и околности такве биле, те се то није могло ни извршити, али, како сам извештен да је потписан Указ о демобилизацији трећег позива, да би се правда задовољила и да би се људи који су у трећем позиву користили тим указом, ја сам био слободан да упутим господину Министру Војном

потребни подаци, за које је више пута потребно дуже времена, или због тога што је велика нагомила-ност послова, па се не може да стигне, да се све хитно сврши, а никако не може бити узрок у неком намерном одуговлачењу рада по њима. У октобру прошле године мој претходник је донео решење, да се ослободе службе у војсци општински часници — председници, деловође и кметови, затим, у колико је могућно с обзиром на службу у војсци, индустријалци, фабрички стручњаци, радници и т. д. — и по томе решењу досада је вршено ослобођавање обвезника тих професија. Наравно од тих обвезника, они који су били запослени на административним дужностима које су скопчане са материјалном одговорношћу, нису могли бити одмах ослобођени, док им се није нашла замена и док нису извршили предају дужности по законским прописима, па ако је негде било чекања за ослобођење, онда је било свакојако с тих разлога.

Досада ми није познат ниједан случај, да се моје наредбе у том погледу не поштују и не извршују. Стога молим, да господин посланик Драговић именује који конкретан случај, па ћу одмах то проверити и предузети законске мере против одговорних лица, ако би било таквих која не извршују наредбе.

Председник *Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ*
Има реч г. Милутин Драговић.

МИЛУТИН ДРАГОВИЋ: Задовољан сам с одговором г. Министра Војног, јер видим да је вољан да ради и да учини што је потребно и што интереси државе захтевају. Али, да не бих замарао Народно Представништво, ја ћу да наведем само ова два примјера. Ранђел Стајковић, обвезник трупе коморе брдскога пука моравске дивизије, ни до данас није ослобођен војне обвезе, иако има вршалицу, коју треба да спреми за идућу љетњу жетву, и то само зато, што је његов командир лично нерасположен према њему. То је један примјер. Други примјер: Стојан Ристић, деловођа општине орумичке, данас је као писар на раду у врањској окружној команди и до данас није ослобођен војне дужности, а међутим његова општина је затворена и нема ко да прими ма какво наређење претпостављене власти.

Исто тако молим г. Министра, да све молбе које се налазе код њега у Министарству Војном узме у поступак и донесе решење по њима, јер он сам зна како ће то утицати на молиоце, који су по три четири члана дали на бојном пољима за ово ослобођење и уједињење, кад надлежни не излазе на сусрет и не доносе решења по њиховим молбама, већ морају по неколико месеци да чекају на решење.

Председник *Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ*
Реч има господин посланик Кристан.

Посланец Антон Кристан: — Господје! Јаз sem sicer vložil vprašanje glede železniških kart za poslance že pred 10 dnevi, a nismo do danes nikdar prišli v položaj, da bi se ta stvar obravnavala v zbornici. Zato vprašam danes gospoda ministra saobračaja, kaj je ukrenil glede vozovnic za poslance. Stvar je sledeča.

Ko smo se pred meseci prvokrat vozili poslanci iz Slovenije v Beograd, nam je konduker takoj v Ljubljani, ko smo se vsedli v voz, rekel, da „putno dovoljenje“, ki ga je izdalo železniško ministarstvo, ne velja za privatno južno železnico in da moramo vožnjo plačati. Pripetilo se je tudi mnogo slučajev, da so morali razni naši kolegi res vožnjo plačati, če nису hoteli plačati, se jim je grozilo s tožbo, z eksekucijo in bogve s čim vsem. Mi smo že opetovano intervenirali pri ministru saobračaja, naj se uredi vprašanje poslanskih kart na južni železnici saj v tem smislu, kakor je to storila Nemška Avstrija na svojih progah svoje južne železnice. Kaj je gospod minister nato ukrenil, ne vem; pač pa vem, da smo poslanci na železnici še vedno več ali manj samo „geduldete Gäste“, da nas samo trpijo, da smo odvisni od dobre volje gospodov sprevodnikov-revizorjev, ki tako ali tako spoštujejo svoje predpise.

Isto se nam je zgodilo celo na železnicah naše kraljevine same. Sedaj, ko vozi takozvani orijent-ekspres (sicer to ni bogsigavedi kakšen ekspresni vlak, ampak prava počasnost, ki obstane, če se ji zdi, na vsakem vogalu), zahtevajo sprevodniki od poslancev, da plačajo vožnjo. Gospodje! Mi ne zahtevamo zase nikakih privilegijev; jaz sem proti vsakemu privilegiju, tudi proti vsakemu privilegiju za poslance. Toda če hočemo člani narodenega predstavništva izvrševati svojo dolžnost, moramo biti v stalni zvezi z ljudstvom, ki nas je poslalo semkaj. Zlasti mi poslanci iz Slovenije smo prisiljeni, da se neštetokrat vozimo po tej dolgi progi iz domovine v Zemun. Zato smo upravičeni, kakor seveda vsi poslanci, v prvi vrsti pa tisti, ki smo iz oddaljenih krajev, da uživamo na železnici vse ugodnosti, ki so neobhodno potrebne, da moremo izvrševati svojo dolžnost.

Zato vprašam gospoda ministra saobračaja, kaj je ukrenil glede neovirane proste vožnje poslancev ne samo po državnih železnicah, ampak tudi po južni železnici in na orijent-ekspresu, da bomo mogli poslanci izvrševati nemoteno svoja potovanja?

Председник *Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ*
Реч има г. Министар Саобраћаја.

Министар Саобраћаја **ВЕЛИСЛАВ ВУЛОВИЋ**: Господо посланици, на питање господина посланика Кристана, част ми је одговорити ово.

Факат је, да је господин посланик Кристан желео већ пре неколико дана да стави ово питање, али стицајем прилика и послова, који су се патеминили страховито у сваком Министарству, па и у моме, нисам могао доћи, да одговорим онда, када је господин Кристан може бити то желео. Данас сам извештен, да је питање на дневном реду, па ћу господину посланику одговорити, а у исто време о тој ствари извести целокупно Народно Представништво.

По нашем пословнику, по прописима закона, сви народни посланици имаду право на бесплатну вожњу I. класом на свим државним жељезницама. Према томе, није никакво чудо, ако се је нашао гдекоји кондуктер јужне жељезнице, дакле чисто приватнога друштва, који је оспорио карту, коју сам издао господи народним посланицима. У више махова имао сам прилике, да разговарам са господом посланицима и с господином председником Народне Скупштине о овој ствари. Потребно је било за решење овог питања имати уговор, који је друштво јужне жељезнице закључило с владом бивше Аустро-Угарске монархије. На жалост, ни дан данашњи до тога уговора нисам могао доћи. Међутим, обавештен сам од господе народних посланика, на чему им ја благодарим, да је друштво јужне жељезнице давало посланицима бивше Аустро-Угарске монархије у Бечу извесна права на жељезницама. Кад сам то сазнао, упутно сам друштву категорички акт, у коме сам тражио, да се оне исте повластице, које су имали посланици у бечком парламенту, морају дати и посланицима Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца. У противном случају, ако се по том не поступи, ја ћу се користити посебном одредбом онога закона, који је донела Влада у погледу одузимања или стављања под ауторство свих страних капитала. Оваково категоричко писмо имало је дејство. Јужна жељезница одговорила је, да до решења тога питања, признаје све карте које сам ја потписао господи народним посланицима и да више неће никакве сметње правити. Уједно сам се распитао и код саме дирекције у Љубљани и одговорено ми је, да је моје сазнање тачно, то јест да су народни посланици у парламенту бечком морали да плаћају извесну таксу, која је била врло мала. Разуме се, господо, чим добијем извешће од јужне жељезнице, мораће се платити оно што има да се плати за све посланике. На тај начин, господа народни посланици имаће сигурно бесплатну вожњу и на свим пругама јужне жељезнице. (Гласови: Нека

плате сами посланици.) То ће платити Народно Представништво.

Што се тиче, господо, путовања и сметња, што су их господа имала на ориент-експресу, жалим, што је жељезничко особље разумело ту реч »Ориент експрес« онако, како се у страном свету разумева. Ориент-експрес, као интернационални воз има нарочите своје прописе. Тим возом не може путовати нико други, до онај који је узео целокупну карту I. класе и платио још место за спавање. У сваком купеу не може бити више него два путника. На тај начин нико други не може тим возом путовати, па макар имао бесплатни подвоз.

Стицајем прилика, због тога што компанија спаваћих вагона у Паризу није имала довољан број вагона, да их стави на расположење, тако да путници купују карте директно од Париза до Београда — учињено је да се врши извештан трансбордман у Трсту, т. ј. сви путници који долазе из Париза морају у Трсту прећи у други воз, и да тај воз од Трста до Земуна није више у самој ствари Ориент-Експрес. Тај воз има два спаваћа вагона: један који вози путнике до Земуна, а други који вози путнике до Букурешта. Сви остали вагони који се придодују томе возу прве су и друге класе. Према томе, овај воз има улогу и вредност брзог воза. Кад сам са свог повратка из Париза сазнао за незгоде које су чинили г. Кристан и још два три посланика, сместа сам издао наређење дирекцији да нареди особљу да свима посланицима, а и свима путницима без разлике, даје места у томе возу, али нико не може добити место у спаваћем вагону. Сем тога, оно што су гг. Кристан, Конач и остали гг. посланици морали платити, наређено је загребачкој дирекцији да им одмах врати, јер је погрешно наплаћено.

Ја жалим, што се госп. Кристану десила таква непријатност, да је морао платити не само таксу за вожњу од Сиска до Земуна, него и казну што је неправилним путем ушао у воз. Али ја га молим да за то извине, јер је то било површно, дословно разумевање прописа; јер то у ствари није био Ориент Експрес. Док Ориент Експрес, овакав какав је, буде путовао од Трста доде, докле се гг. посланици могу користити њиме без икаквих сметњи; али онда кад то буде у ствари Ориент Експрес, т. ј. кад буде састављен само из спаваћих вагона, гг. посланици не могу се више њиме користити, сем ако плате прописану таксу.

Ја мислим, да ће г. Кристан бити задовољан мојим одговором.

Председник **Др. Драг. М. Павловић**: Има реч г. посланик Кристан.

Poslanec Anton Kristan: — Vzamem odgovor gospoda ministra na znanje. Prosil bi ga pa vseeno, naj svojim organom na železnici še enkrat zabiči da naše karte veljajo. Gospod podpredsednik dr. Ribar in srbski kolegi, ki so se predvčerajšnjim z menoj vozili, so priča, da nam je rekel sprevodnik: „Jaz Vas pustim potovati brez vozovnic samo raditega, ker ste Vi, in se zanesem na Vašo besedo; toda jaz nimam še nikakega naročila od svoje oblasti in bi morali Vi pravzaprav plačati vožnjo“. Osoblje pri orijentekspresu torej še danes nima natančnih direktiv in ima poslanec še vedno sitnosti v pričo potujočega občinstva. To se je zgodilo še včera kakor sem rekel, ko smo se s podpredsednikom dr. Ribarom vozili proti Zemunu.

Gospod minister saobračaja je v začetku svojega govora omenil, češ da je dal dovoljenje samo za prosto potovanje po državnih železnicah. Tu moram gospoda ministra opozoriti, da se moti. V naših legitimacijah stoji izrečno, da se „dopušta potovanje za sve pruge“, torej ni nikakega govora o tem, da bi bilo prosto potovanje omejeno le na državne železnice. Mi smo stvar tudi razumeli tako, kakor je na podlagi tega besedila tudi edino mogoče, da nam gre namreč prosta vožnja po vseh progah na teritoriju naše kraljevine.

Pa naj bo stvar kakor hoče, jaz prosim gospoda ministra, da uredi v interesu avtoritete narodnega predstavništva stvar tako, da odslej ne bodo imeli poslanci nikakih neprilik več na železnici. Sedaj izgledamo poslanci pri potujočem občinstvu, kakor da se hočemo neopravičeno zastonj voziti, da hočemo nekaj, kaj nam ne gre. In vendar nam je le do tega, da se poslužujemo svojih pravic, ki nam morajo iti, če hočemo izvrševati svoje poslanske dolžnosti.

Председник Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ:
Реч има господин министар саобраћаја.

Министар Саобраћаја ВЕЛИСЛАВ ВУЛОВИЋ: Господо, ја жалим што поновно морам да узмем реч.

Г. посланик је констаовао један факат, да је један кондуктер казао њему, г. Рибару и осталима, да он то чини не знам из којег разлога. Ја бих молио г. посланика, да ми достави име тога кондуктера, и ја ћу тога кондуктера примерно казнити, као год и директора, ако није издао потребна наређења. Ја, као министар, могу само издати наређење и водити рачуна да се оно изврши, али ја не могу бити кондуктер да то извршujem.

Друго, господо, незнање закона не оправдава никога. Ја сам издао карте, које важе за све пруге.

Но у закону пише, да посланици имају право бесплатне војње само на државним жељезницама. Ја нисам у стању никад и никоме, без одобрења Народног Представништва, које би вотирало кредит да платим карте приватном друштву, да дам сам, самовољно, право да могу бесплатно путовати на пругама приватног друштва. (*Антон Кристан:* Ми нисмо знали, да ви ни до данас нисте успели, да добијете контракт.) Али сте требали да знате, да имате право на војњу само на државним жељезницама, и онда не бисте захтевали од мене да учиним оно, што по свима законима, не могу учинити.

Да сам имао уговор и да је дежелна влада у Љубљани била у стању да ми да уговор, који је постојао између аустро-угарске државе и друштва Сидбана — јужних жељезница, ја бих знао шта је моје право; али овако, не само за Сидбан, него и за остале вициналне жељезнице нисам могао досада добити концесије ни уговоре, да бих знао каква су моја права као министра саобраћаја и шта могу да учиним према тим друштвима. То, господо, није кривица ни владе, ни Народног Представништва, а још мање моја, као министра саобраћаја, јер сви ти уговори и концесије стајали су и још, можда, стоје у архивама старе Аустро-Угарске. Према томе, оно што нисам у могућности да знам не могу ни да извршим.

Благодарећи само оној одредби, по којој министар може сва страна имања конфисковати и ставити под туторство, ја сам успео натерати јужне жељезнице, да се подвргну мојој наредби, а ако оне у будуће не би хтеле да се управљају према мојим наређењима, ја ћу замолити Министарски Савет, да донесе одлуку, да се те жељезнице ставе под државни надзор, и онда ће министар саобраћаја имати стварну контролу над тим жељезницама и моћи ће с пуним правом да врши надзор над њиховим радом.

Председник Др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ:
Народни посланик г. Антон Сушник и г. Иван Штрцин имају да ставе питања на г. министра финансија, али г. министра финансија нема овде, и због тога та питања отпадају.

Сад прелазимо, господо, на дневни ред.

Прва је тачка дневног реда: подела Народног Представништва у одсеке, по чл. 20. закона 9 пословном реду. Скупштина ће се поделити у седам одсека. Прва четири одсека имаће по 40, а друга три одсека имаће по 41 посланика. Најпре ћемо изабрати коцком три контролора, па ће затим настати прозивка посланика.

Секретар Др. АЛЕКСАНДЕР МИЈОВИЋ
извлачи из кутије три листића са именима ове го-

споде посланика: Милутин Драговић, Јосип Фоп и Милан Топаловић.

Изабрани контролори заузеше своја места.

Настаје подела Народног Представништва у одсеке.

Секретар Др. **АЛЕКСАНДЕР МИЈОВИЋ** извлачи листиће и чита имена госпoде посланика за поједине одсеке.

I. секција.

1. Адолф Рибникар
2. Антун Михаловић
3. Вјекослав Јелавић
4. Вјекослав Шпинчић
8. Др. Иван Новак
5. Вјекослав Куковец др.
6. Веља Вукичевић
7. Илија Лумовић
9. Илија Михајловић
10. Др. Јован Палечек
11. Јосип Гостинчар
12. Јосип Хохњец
13. Јанез Штрцин
14. Јосип Петејан
15. Јанез Бродар
16. Др. Јосип Ловренчић
17. Јосиф Рајачић
18. Керубин Шегвић
19. Др. Лука Чабрајић
20. Др. Ладислав Полић
21. Милан Марјановић
22. Др. Милутин Малжуранић
23. Др. Матко Лагиња
24. Др. Мехмед Спахо
25. Др. Мелко Чингрија
26. Милан Ројц
27. Др. Максо Рошић
28. Милорад Драшковић
29. Миладин Свињарев
30. Милоје Ж. Јовановић
31. Милован Лазаревић
32. Маринко Станојевић
33. Милан Протић
34. Марко Даковић
35. Марко Матановић
36. Настас Петровић
37. Сима Перић
38. Спасоје Пилетић
39. Станко Павличевић
40. Урош Бркић.

II. секција.

2. Већеслав Вилдер
1. Др. Велимир Дежелић

3. Гавро Манојловић
4. Димитрије Машић
5. Др. Динко Пуц
6. Дон Јурај Бианкини
7. Ђорђе Пејановић
8. Ђорђе Златковић
9. Др. Ђуро Шурмин
10. Живојић Златановић
11. Др. Иван Лорковић
12. Др. Иван Пошчић
13. Др. Иван Рибар
14. Др. Иван Швегел
15. Јаша Продановић
16. Јово Бањанин
17. Јосип Копач
18. Др. Јанко Шимрак
19. Др. Јован Шмитран
20. Јосип Смодлака
21. Љубомир Галић
22. Љуба Бабић-Балски
23. Милош Трифуновић
24. Др. Милан Јојкић
25. Михајло Јовановић
26. Максим Ђурковић
27. Др. Мехмед Зечевић
28. Мијо Етингер
29. Др. Мате Дринковић
30. Милутин Станојевић
31. Мирослав Кулмер
32. Милутин Драговић
33. Милан Недељковић
34. Мита Ђорђевић
35. Пера Милорадовић
36. Радослав Агатоновић
37. Др. Радоје Јовановић
38. Др. С. Симеоновић-Чокић
39. Др. Стјепан Кукрић
40. Др. Тугомир Алауповић.

III. секција.

1. Андрија Радовић
2. Др. Анте Тресић-Павичић
3. Андрија Станић
4. Боривоје С. Поповић
5. Витомир Њораћ
6. Васс Муачевић
7. Драгиша Васић
8. Драгутин Печић
9. Драгољуб Божиновић
10. Др. Драгољуб Павловић
11. Др. Жарко Миладиновић
12. Иван Першић

13. Иван Весењак
14. Ибрахим Шарић
15. Др. Иван Рикард-Краус
16. Илија Илић
17. Јоца Селић
18. Ловро Погачник
19. Михајло Шкорпић
20. Миладин Стефановић
21. Др. Миленко Марковић
22. Др. Мартин Матић
23. Марко Н. Трифковић
24. Др. Момчило Нинчић
25. Ранко Обрадовић
26. Риста Трајковић
27. Сава Вукојичић
28. Др. Светислав Поповић
29. Суљага Салиагић
30. Саво Бајкић
31. Сабибег Расовац
32. Светозар Прибићевић
33. Стојан Протић
34. Тодор Станковић
35. Тихомир Драшковић
36. Др. Урош Круљ
37. Урош Ломовић
38. Фран Воглар
39. Фран Графенауер
40. Др. Франјо Јанковић.

IV. секција.

1. Антоније Тодоровић
2. Антун Сунџић
3. Богдан Михајловић
4. Воја Вељковић
5. Глигорије Дракаловић
6. Грга Тушкан
7. Гргур Анђелиновић
8. Данило Димовић
9. Др. Душан Пелеш
10. Душан Кеџмановић
11. Душан Тушановић
12. Душан Васиљевић
13. Др. Драгутин Лончар
14. Ђока Брачинац
15. Др. Ејуб Муџезиновић
16. Живојин Тајсић
17. Др. Иван Марија-Чок
18. Игор Штефанек др.
19. Др. Јозо Сунарић
20. Јоца Јовановић
21. Јосип Фон
22. Др. Јован Манојловић
23. Др. Милан Секулић

24. Др. Мита Мушицки
25. Милорад Павловић
26. Милан Капетановић
27. Милан Топаловић
28. Михајло В. Илић
29. Михајло Р. Радивојевић
30. Младен Поповић
31. Михајло Јовановић
32. Др. Никола Винтерхалтер
33. Пера Јовановић
34. Петар Вуксановић
35. Паја Драгић
36. Др. Славко Милетић
37. Стојан Рибарац
38. Франјо Смодеј
39. Фран Шаубах.

V. секција.

1. Др. Александер Павичевић
2. Др. Александер Рокнић
3. Др. Алекса Станишић
4. Алекса Жујовић
5. Др. Божо Вукотић
6. Божидар Поповић
7. Блашко Рајић
8. Васа Богојевић
9. Др. Воја Маринковић
10. Вилим Букшиг
11. Велизар Јанковић
12. Глигорије Анастасијевић
13. Глигорије Јефтанић
14. Димитрије Попадић
15. Др. Душан Поповић
16. Др. Живко Продановић
17. Др. Живко Њежић
18. Живојин Рафајловић
19. Иван Мештровић
20. Иво Крниц
21. Коста Стојановић
22. Др. Лавослав Ханжек
23. Лаза Дамјановић
24. Мита Клицин
25. Мелхиор Чобаљ
26. Др. Никола Суботић
27. Др. Радован Марковић
28. Серафин Крстић
29. Серафин Поповић
30. Др. Светозар Ритиг
31. Славко Хенч
32. Др. Срђан Будисављевић
33. Др. Ст. Војнић-Тунић
34. Дон Станко Банић
35. Др. Саво Љубибратић

36. Симо Ераковић
37. Сретен Којић
38. Др. Фран Новак
39. Хамид Хаджи Сврзо
40. Хуснија Бумрудић
41. Цезар Акачић.

VI. секција.

1. Андрија Протић
2. Атанасије Шарковић
3. Др. Анте Павелић
4. Др. Аца Богдановић
5. Др. Анте Јагић
6. Др. Антун Корошец
7. Васа Кнежевић
8. Војислав Шола
9. Велислав Вуловић
10. Велислав Михајловић
11. Димитрије Закић
12. Драгић Муцић
13. Ђуро Цамоња
14. Др. Живко Петричић
15. Др. Здравко Ковачевић
16. Јосип Бојиновић
17. Јордан Бабамовић
18. Коста Ђорђевић
19. Коста Божић
20. Коста Кујунџић
21. Коста Марковић
22. Лаза С. Поповић
23. Др. Михајло Шушкаловић
24. Михајло Благојевић
25. Мишо Кутузовић
26. Никодије Милетић
27. Др. Отокар Рибар
28. Павле Пестотник
29. Радован Бошковић
30. Стојан Костић
31. Др. Станојло Вукчевић
32. Светозар Хаџић
33. Темко Половић
34. Тома Поповић
35. Фра Дидак Бунтић
36. Фран Пишек
37. Др. Хенрик Кризман
38. Др. Халибег Храсница
39. Чеда Гагић
40. Шефкија Глухић
41. Шериф Бајрам.

VII. секција.

1. Алберт Крамер
2. Др. Александар Мијовић

3. Др. Антун Кристан
4. Анте Ђукић
5. Андрија Цветковић
6. Др. Анте Трумбић
7. Анђелко Нешић
8. Ахмед Салибеговић
9. Валеријан Прибићевић
10. Др. Влад. Чалдаревић
11. Др. Војислав Бесаровић
12. Др. Владимир Ђоровић
13. Влада Савић
14. Др. Богдан Медаковић
15. Драгиша Јапчевић
16. Драгољуб Јоксимовић
17. Ђорђе Несторовић
18. Живојин Златић
19. Живан Витолић
20. Др. Живко Бертић
21. Живојин Шобић
22. Иван Ковачевић
23. Иво Гресоно
24. Иво Еветовић
25. Иван Кејжар
26. Коста Тимотијевић
27. Михајло Илић
28. Миливоје Башић
29. Др. Милан Марковић
30. Др. Мита Топаловачки
31. Никола Минић
32. Никола Пашић
33. Перослав Паскијевић
34. Др. Стјепан Сргуљ
35. Светозар Ђорђевић
36. Тихомир Константиновић
37. Тодор Божовић
38. Тришко Жугић
39. Др. Франьо Пољак
40. Чеда А. Костић
41. Шукрија Куртовић.

Председник ДР. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ
Господо, сад прелазимо на другу тачку дневног
реда: Претрес извештаја Верификационог Одбора о
пуномоћију посланика господина Ристе Јојића
Изволите чути господина известиоца.

Известилац ДР. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ
чита извештај Верификационог Одбора који гласи:

НАРОДНОМ ПРЕДСТАВНИШТВУ,

Верификациони одбор примио је накнадно пу-
номоћије г. Ристе Јојића, посланика из Црне Горе.

Пошто против избора и пуномоћија посланика
г. Јојића није поднета никаква жалба и пошто се

он налази као изабран у решењу надлежног бирачког тела Црногорске Народне Скупштине, то верификациони одбор једногласно закључује, да се пуномоћије г. Ристе Јојића има сматрати као уредно и неоспорно.

Стога предлажемо, да Народно Представништво горње пуномоћије огласи за неоспорно.

У Београду, 30. V. 1919.

Бр. 2275.

Секретар:

ДР. ХИНКО КРИЗМАН с. р.

Председник верификационог одбора:

Д. ПЕЧИЋ с. р.

Чланови:

Б. Ј. ПОЦОВИЋ, с. р. Н. ПЕТРОВИЋ, с. р. ДР. ЛОНЧАР, с. р. ДУШАН ВАСИЉЕВИЋ, с. р. УРОШ ЛОМОВИЋ, с. р. ДР. М. МАЖУРАНИЋ, с. р.

Председник ДР. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ: Господо, прима ли Народно Представништво овај извештај Верификационог Одбора? (Прима.) Објављујем да је примљен.

Сад прелазимо на трећу тачку дневног реда Претрес извештаја о законском предлогу о пунолетству. Молим господина известиоца, да изволи прочитати извештај.

Известилац ДР. ЛАВОСЛАВ ХАНЖЕК чита извештај одборски, који гласи:

НАРОДНОМ ПРЕДСТАВНИШТВУ,

Одбор за проучавање предлога закона о пунолетству, који је поднео Г. Министар Припреме за Уставотворну Скупштину и Изједначење Закона 12. маја тек. год. бр. 456 Народном Представништву проучио је поменути законски предлог и част му је поднети Народном Представништву овај извештај:

Члан 1. не мења се.

Члан 2. не мења се.

Члан 3. мења се и гласи: »овим законом престају важити све одредбе појединих закона које су у противности овоме закону у колико се односе на пунолетство«.

Предложени члан 3. постаје члан 4. и не мења се.

За известиоца одређен је др. Лавослав Ханжек.

Београд, 26. маја 1919.

Секретар:

ДР. Л. ХАНЖЕК, с. р.

Председник Одбора:

ДР. ГАВРО МАНОЈЛОВИЋ, с. р.

Чланови:

ДР. ХРАСНИЦА, с. р. СВЕТОЗАР К. ЂОРЂЕВИЋ, с. р. ДР. ИВАН ПОШЧИЋ, с. р.

Председник ДР. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ: Господо, отварам начелни претрес о овоме законском предлогу. Има реч господин известилац.

Известилац ДР. ЛАВОСЛАВ ХАНЖЕК: Господо посланици, ја о овоме законском предлогу не бих узео ријечи, кад би тај законски предлог био опскрбљен образложењима, али, пошто је тај формални мањак ту, држим да је потребно, да образложим како је до овога законскога предлога дошло.

Предложена законска основа односи се на један особног права грађанскога, односи се на особно право држављана, како оно извире из својства људске добе.

Познато је да на подручју наше нове државе постоји више грађанских закона и да ови садржавају разнолике установе, колико гледе имовинског толико гледе особног права држављана, а познато је и то, да је у тим законима и својство добе, с обзиром на дјелатну способност особе, разнолико.

Установљење ове чињенице, а на поглед важних последица, које овим за наше држављане у појединим дијеловима државе настају, биће dostatним разјашњењем за побуду, да се у том погледу приступи изједначењу закона.

Било би пожељно истина приступити дјелу израде и израде једног јединственог грађанског законика за целу државу, но, ако то у данашњем часу природно није могуће, не значи да је и оваково дјеломично изједначење на одмет, тим мање, ако изједначење доноси једну бољу и напреднију установу. То је доиста тако гледе конкретне основе јер она за велики дијел држављана значи пробитак и напредак, а за цијелу државу значи један технички и економски добитак.

Биће то прегледно и јасно, ако се пружи слика данашњег стања закона у погледу питања о пунолетству.

Данас вриједи за територију бивше краљевине Србије српски грађ. закон од 1884., који у § 37. одређује да пунолетним постаје свако лице с навршеном 21. годином. За територију бивше краљевине Црне Горе црногор. имов. закон од 1888. који у §-у 636. одређује да пунолетним постаје свако лице с навршеном 21. годином. За територије, које сачињавају дијел бивше Аустро-Угарске монархије, вриједи Аустријски грађ. закон од 1811. односно од

1852. који у § 21. одређује, да пунолетним постаје свако лице с навршеном 24. годином.

Гледе тих територија, заузимају Босна и Херцеговина и дјелови бивше Маџарске, т. ј. Бачка, Банат, Барања и Међумурје посебно мјесто. Што се тиче Босне и Херцеговине, то је тамо с једне стране постојала наредба земаљске владе од 8. сивиња 1885. 36. зак. бр. 34 која наређује, да о том до ког доба немуслиманско дијете остају под родитељском или старатељском власти тресла упитати надлежно дијецанско старешинство; али та је наредба временом изишла из обичаја, па се судови помажу коли грађ. зак. § 21. толи меџелом § 987., 988., те је упорабом § 13. отоман. закона о пупилар. касама од 16. Зил. каде 1286. (1869.) по мало настао опћенити обичај да се навршена 20. година узима за законито доба за пунољетство, као што је ово доба у том закону узето за издавање пупилске имовине.

На територији бивше Маџарске, дакле Бачке, Баната, Барање и Међумурја, није имао аустријској грађански закон формално законску снагу, па тамо више није ни постојао јединствено кодифицирани грађ. закон, ипак су практично по обичају суда важиле установе аустријског грађ. закона, навластито § 21., па се сматрало пунодобним свако лице тек по навршеној 24. години живота.

Уз оваково законско стање, било је очевидно потребито учинак и дјеловање добе, у обзиру дјелатне способности грађана, на читавој територији наједначити.

Законска основа, како се види, прихватила је 21. годину, као доба којим настаје грађанско лице пунољетним.

Није то учинила за то, као да хоће којем од постојећих и данас, као партикуларно право вриједних, закона дати какову политичку предност, већ је то учинила искључиво по критерију напредности савремености и цјелосходности.

Познато је да установе грађанског закона у том погледу, установе § 21. грађ. аустријског закона и краљ. Црне Горе, представљају једно модерно правно начело, које је прихватило готово целокушно законодавство романско а и германско, навластито њемачки грађански закон од 1896. па да је, у том погледу како су задржане у гр. зак. краљ. Србије као скроз застарјела установка, готово осамљена у свијету позитивних закона.

То се осјећало већ поодавно у правном свијету бивше Аустро-Угарске, па за то није чудо, што је наскоро иза слома настала. Њемачко-Аустријска република законом од 6. фебруара 1919. број 96. про-

мјенила § 21. аустријског грађ. законика, тако да пунољетство наступа навршеном 21. годином.

Ну није само ради тога што су ово начело прихватиле све напредне државе, законска основа која је предвидјела 21. годину као границу малодобности учинила је то поглавито из рачуна, што оваково начело одговара фактичним животним нашим приликама, званствено утврђеном својству наше расе дакле зато, што је то практички потребито било.

У практичном животу видимо, да је наш човјек редовито с 21. годином, у истини душевно и физички потпуно развијен, способан дјеловати самостално, коли у јавном толи у приватном животу.

Наш човјек обично се жени већ након навршене 18. године, а од тога доба вичан је водити своје послове самостално, бринути се око свога господарства опскрбљивати себе и своју обитељ. Није дакле преурањено, ако му се с навршеном 21. годином даде могућност самосталног иступања у грађанском друштву.

Право је да му се даде ова самосталност и зато што у то доба држава од човјека тражи испуњење великих дужности као што је на пр. војна дужност.

Потребито је навластито у данашњим часовима живота наше нове државе, у које се изискује интензивни и снажни рад од сваког појединца, ослободити што више сила нашет друштва, како би могли своју дјелатност развити у свом и опћем интересу.

Потребито је то и зато, да се ослободи судство и полит. област од великих послова; да се многи појединци одтерете послова туторства и скрбљивства; да се у многим погледу онемогући експлоатисање малолетника; да се омогући лакши промет; да се многим малодобнику приштеде знатни трошкови којима наноси парбени, ванпарбени поступак, заступање у тим поступцима и слично.

Сходна је за државу реформа и зато, јер њој с једне стране, доноси корист порезном обвезом пунољетника, а с друге стране решава је дужности које је преузела према малодобницима.

У садашњем часу изградње државе, доћи ће до важности овај закон, колико у закону о држављанству, толико у закону о изборном реду и о иним законима, које ће према животној потреби државној пасти у компетенцију овог тијела.

Не може дакле бити приговора томе, што се у главном овим законом прихвата установка јур постојећих законика краљевине Србије и кнежевине једино § 21. аустријског грађанског закона, односно узус суда Босне и Херцеговине и споменутих територија бивше Маџарске.

Овим законом самим не дира се у остале установе појединих грађанских закона, навластито не дира се у установе које говоре о дјетиштву и педо-

раслости, недира се установе гледе *venia aetatis*, како иста постоји у појединим законима.

Тако ће и надаље остати разлика гледе дјетинства до навршене 7. године са свим учинцима тога доба; тако ће и надаље остати сви учинци недораслости до навршене 14. године, како их закони предвиђају. Од закона краљевине Србије и Црне Горе остаће *venia aetatis* и даље по установи § 152., односно § 638., а код опћег грађанског закона установа § 252. г. з. Чинила би се на ово нека разлика у том, што је *venia aetatis* у посљедњем случају прекратка, јер наступа тек од навршене 20. године. Основа предвиђа да ће у кратко вријеме доћи до опћег изједначења закона грађанског за нашу државу, те ће се ово питање имати тада ријешити, а за ове кратко вријеме не ће настати штета, ако се § 252. непромјењен остави. Нетакнуте том новом основном остају све досадашње установе, које су ваљале за доба од 14. до 20. односно сада до 21., т. ј. за доба малодобности, а нетакнуте остају и оне установе, које су постављене по закону коли гледе разредбе посљедње воље, толи гледе свједочанства код опорук, гледе отнуштења из очинске власти, гледе управе властитих доходака, установа трговачког, мјенбеног и обртног закона.

Практично изван снаге ступају све оне установе закона, које изрично напомињу, да пунољетство наступа 24. годином, односно овај закон наћи ће своју примјену свуда, гдје се без назнаке година говори о достигнутој пунодобности.

На снази остају све установе коли закона, толи поступника, у колико се односе на малодобне и њихова правна размјерја, тако да је практично измјењена само временска граница и установљен нови термин.

Члан 2. јасан је по свом тексту. Требало би поближе објаснити ставку гледе правних дјела учињених од особа које су навршиле 21. годину.

За ове особе речено је, да ће се њихова правна дјела просуђивати по законима који су досад важили, што значи да ће правно дјело, изведено прије прогласа закона од особа од навршене 21. до навршене 24. године, сматрати дјелом малодобника у оним крајевима државе, у којим вриједи § 21. аустријског гр. закона.

Особе у Босни и Херцеговини с навршеном 20. годином биће пунољетне, ако су постале таквим до прогласа закона, а правна дјела њихова сматраће се као дјела пунодобних.

Из ових свих разлога препоручујем предлог закона на прихват високе куће.

Рачунам за извјесно на сагласност свих странака, заступљених у овом Привременом Представ-

ништву, о том, да је ово тијело компетентно прихватити овај законски предлог зато, јер је јасно да се ради о једној за живот државе постојећој потреби, којој треба удовољити. С друге стране, јер је ван сваке сумње, да овај закон по предмету (ради се о грађанском закону, који мора за цијелу државу бити један) свакако спада пред државно легислативно тијело.

Стварна потреба налаже да се без разлике странака сложимо у овом питању и да оној нашој младости, на којој је будућност народа и државе, дадемо прилику да што прије обуче вирилну тогу и снагом свога заноса, својим младеначким осјећајима створи дјело новог свијета и новог живота у нашој свима нама драгој заједничкој домовини. (Живео.)

Председник др. ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ:— Господа, нема пријављених говорника за дискусију о овом пројекту у начелу. Према томе приступићемо одмах поименичном гласању. Господа, која су за примање овог законског пројекта у начелу гласаће »за«; који су противни, гласаће »против«. — Изволте чути прозивку.

Секретар др. АЛЕКСАНДЕР МИЈОВИЋ: прозива посланике:

1. Адолф Рибникар за
2. Др. Алберт Крамер за
3. Др. Аца Богдановић за
4. Алекса Жујовић —
5. Др. Александер Мијовић за
6. Др. Александер Павичевић —
7. Др. Александер Рокнић за
8. Др. Алекса Станишић за
9. Андрија М. Протић за
10. Андрија Радовић —
11. Андрија М. Станић —
12. Андрија Цветковић —
13. Анђелко Нешић —
14. Анте Ђукић за
15. Др. Анте Јагић за
16. Др. Анте Павелић за
17. Др. Анте Тресић-Павичић —
18. Др. Анте Трумбић —
19. Др. Антун Корошец за
20. Др. Антун Кристан за
21. Антун Сушник —
22. Антоније Годоровић за
23. Атанасије Шарковић за
24. Антун пл. Михаловић за
25. Ахмед Салибеговић —
26. Блашко Рајић за
27. Др. Богдан Медаковић —
28. Богдан Михајловић —
29. Божидар Поповић за

30. Др. Божо Вукотић —
31. Боривоје Ј. Поповић —
32. Валеријан Прибићевић —
33. Васа Богојевић за
34. Васа Кнежевић за
35. Васа Муачевић за
36. Др. Велизар Јанковић —
37. Др. Велимир Дежелић —
38. Велислав М. Вуловић за
39. Велислав Михајловић за
40. Веља Вукичевић за
41. Већеслав Вилдер —
42. Вилим Букшег —
43. Витомир Корач —
44. Вјекослав Јелавић —
45. Др. Вјекослав Куковец —
46. Вјекослав Спинчић —
47. Влада Савић за
48. Др. Владимир Чалдаревић за
49. Др. Владимир Ђоровић за
50. Др. Војислав Бесаровић —
51. Др. Војислав С. Вељковић за
52. Др. Војислав Маринковић —
53. Војислав Шола за
54. Др. Гавра Манојловић —
55. Глигорије Анастасијевић за
56. Глигорије Дракаловић за
57. Глигорије Јефтаничић за
58. Грга Тушкан —
59. Др. Гргур Будислав Анђелиновић —
60. Данило димовић за
61. Фра Дидак Бунтић —
62. Димитрије Закић за
63. Димитрије машић за
64. Димитрије Попадаић —
65. Др. Динко Пуц —
66. Драгић Муџић за
67. Драгиша Јапчевић —
68. Драгољуб М. Божиновић за
69. Драгољуб М. Јоксимовић —
70. Др. Драгољуб Павловић за
71. Драгутин К. Васић за
72. Др. Драгутин Лончар —
73. Драгутин Печић за
74. Душан Васиљевић —
75. Душан Кеџмановић за
76. Др. Душан Пелеш за
77. Др. Душан Поповић за
78. Душан Тушановић —
79. Ђока Ж. Брачинац за
80. Ђорђе Златковић —
81. Ђорђе Несторовић —
82. Ђорђе Пејаповић за
83. Др. Ђуро Шурмин за
84. Ђуро Цамоња за
85. Др. Едмунд Лукинић —
87. Др. Жарко Миладиновић за
88. Живан Витолић за
89. Др. Живко Бertiћ за
90. Др. Живко Њежић за
91. Др. Живко Петричић за
92. Др. Живко Продановић за
93. Живојин А. Златановић —
94. Живојин Златић —
95. Живојин Рафајловић —
96. Живојин С. Тајсић за
97. Живојин Шобић за
98. Др. Здравко Ковачевић —
99. Ибрахим Шарпић —
100. Иван Весењак за
101. Иван Кејжар —
102. Иван Ковачевић —
103. Др. Иво Крњић —
104. Др. Иван Лорковић —
105. Др. Иван Марија Чок —
106. Иван Мешртовић —
107. Др. Иван Н. Новак —
108. Др. Иван Палечек —
109. Иван Першић за
110. Др. Иван Пошчић за
111. Др. Иван Рибар за
112. Др. Иван Рихард Краус —
113. Др. Иван Швепл —
114. Иво Грисогоно —
115. Иво Еветовић за
116. Игор Штефаник —
117. Илија Илић —
118. Илија Јумовић за
119. Илија П. Михајловић за
120. Јанез Бродар за
121. Јанез Стрцић —
122. Др. Јанко Шимрак за
123. Јаша М. Продановић —
124. Јово Бањанин —
125. Јован Шмитран —
126. Др. Јован манојловић —
127. Др. Јозо Сунарић —
128. Јордан Јапановић за
129. Јосип Гостинчар за
130. Др. Јосип Ловренчић за
131. Јосип Копач —
132. Јосип Петејан —
133. Јосип Смодлака —
134. Јосип Фон за
135. Јосип Хохњец —
136. Јосиф Војиновић —
137. Јосиф Рајачић —
138. Јоца М. Јовановић за

139. Јоца М. Селић —
 140. Дон Јурај Бианкини —
 141. Керубин Шегвић за
 142. Коста Божић —
 143. Коста Кујунџић за
 144. Коста Стојановић —
 145. Коста Ј. Тимотијевић —
 146. Крста Ђорђевић за
 147. Крста Д. Марковић за
 148. Др. Лавослав Ханжек за
 149. Др. Ладислав Полић за
 150. Лазар Дамјановић за
 151. Лаза С. Поповић за
 152. Др. Ловро Погачник за
 153. Др. Лука Чабрајић —
 154. Љуба Бабић-Балски за
 155. Фра Љубомир Галић —
 156. Др. Максо Рошић —
 157. Максим Ђурковић за
 158. Маринко Станојевић —
 159. Марко Даковић за
 160. Марко Матановић за
 161. Марко М. Трифковић —
 162. Др. Мартин Мартић —
 163. Др. Мата Дринковић —
 164. Др. Матко Лагиња за
 165. Др. Мелко Чингрија —
 166. Мелхиор Чобал —
 167. Др. Мехмед Зечевић —
 168. Др. Мехмед Спахо за
 169. Др. Миладин Свињарев —
 170. Миладин Стефановић за
 171. Др. Милан Јојкић за
 172. Милан Капетановић за
 173. Милан Марјановић —
 174. Др. Милан Марковић за
 175. Милан недељковић за
 176. Милан Протић за
 177. Милан Ројц —
 178. Др. Милан Секулић —
 179. Милан Топаловић за
 180. Др. Миленко Марковић —
 181. Мијо Етингер —
 182. Миливоје Башић за
 183. Миливој Ж. Јовановић за
 184. Милован Лазаревић —
 185. Милорад Драшковић —
 186. Милорад М. Павловић —
 187. Милош Трифуповић за
 188. Милутин Б. Драговић за
 189. Милутин Малжурапић —
 190. Милутин Станојевић за
 191. Гроф Мирослав Кулмер за
 192. Мита Ђорђевић за
 193. Мита Клицин за
 194. Др. Мита Мушички за
 195. Др. Мита Тополовачки —
 196. Михајло Благојевић за
 197. Михајло Ивановић —
 198. Михајло В. Илић за
 199. Михајло М. Илић за
 200. Михајло Јовановић за
 201. Михајло Р. Радивојевић —
 202. Михајло Шкорпић —
 203. Др. Михајло Шушкаловић за
 204. Мишо Кутузовић —
 205. Младен Поповић —
 206. Др. Момчило А. Нинчић за
 207. Настас Петровић за
 208. Никодије С. Милетић —
 209. Др. Никола Винтерхалтер —
 210. Никола Минић —
 211. Никола К. Пашић —
 212. Др. Никола Суботић —
 213. Др. Отокар Рибар —
 214. Др. Павел Нестотник
 215. Паја Драгић —
 216. Пера Јовановић —
 217. Пера Милорадовић —
 218. Перослав Паскијевић —
 219. Петар Вуксановић —
 220. Радован Бошковић —
 221. Др. Радован Марковић за
 222. Др. Радоје Јовановић за
 223. Радослав Агатоновић —
 224. Ранко Обрадовић за
 225. Риста Трајковић за
 226. Сава А. Бајтић —
 227. Сава Вукојчић за
 228. Др. Саво Љубибратић за
 229. Сали-бег Расовац —
 230. Др. Светислав Половић —
 231. Светозар К. Ђорђевић за
 232. Светозар Прибићевић за
 233. Др. Светозар Ритиг —
 234. Светозар Хаџић за
 235. Серафин Крстић за
 236. Серафин Поповић за
 237. Сима Браковић за
 238. Сима Перић —
 239. Др. Славко Милетић за
 240. Славко Хенч —
 241. Спасоје Пилетић за
 242. Сретен В. Којић —
 243. Др. Срђан Будисављевић —
 244. Дон Станко Банић за
 245. Станко Павичић за
 246. Др. Станојло Вукчевић —

247. Др. Стеван Симеоновић-Чокић за
 248. Др. Стипан Војнић-Тунић за
 249. Др. Стјепан Кукрић за
 250. Др. Стјепан Сркуљ —
 251. Стојан Костић за
 252. Стојан М. Протић за
 253. Стојан Д. Рибарац —
 254. Суљага Салиагић —
 255. Темко Поповић за
 256. Тихомир Д. Драшковић —
 257. Тихомир Константиновић за
 258. Тодор Божовић за
 259. Тодор Станковић за
 260. Тома Поповић за
 261. Трифко Жугић за
 262. Др. Тугомир Алауповић за
 263. Др. Урош Круљ —
 264. Урош Ломовић —
 265. Фран Воглар за
 266. Фран Графенауер за
 267. Фран Пишек за
 268. Др. Фран Шаубах за
 269. Др. Фрањо Јанковић за
 270. Др. Фрањо Новак —
 271. Др. Фрањо Пољак за
 272. Фрањо Смодеј за
 273. Др. Халид Храсница за
 274. Хамид Сврзо за
 275. Др. Хенрик Кризман за
 276. Хуснија Цумрукчић за
 277. Цезар Акачић —
 278. Чедо Гагић за
 279. Чедо А. Костић —
 280. Шефкија Глухић за
 281. Шериф Бајрам за
 282. Шукрија Куртовић за
 283. Урош Бркић за

Председник др. **ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ**. — Изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 155 посланика и сви су гласали за. Према томе објављујем да је овај законски предлог примљен у начелу. Сад ћемо приступити претресу у појединостама. Изволите чути господина известиоца.

Известилац др. **ЛАВОСЛАВ ХАНЖЕК** чита:

Члан 1.

Држављанин Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца постаје пунолетан кад наврши 21. годину живота.

Председник др. **ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ**. — Прима ли Представништво прочитани члан?

(Прима). Објављујем да је примљен. Изволите чути даље.

Известилац др. **ЛАВОСЛАВ ХАНЖЕК** чита:

Члан 2.

Овај закон стаје на снагу кад се прогласи.

Ко је пре тога већ по особеним законским прописима постао пунолетан, остаје пунолетан.

Ко је већ пре навршио 21. годину живота, а по досадањим законским прописима не беше пунолетан; постаје пунолетан од дана, кад овај закон стане на снагу, а ваљаност и правне последице његових дела, извршене пре тога, пресуђиваће се по законима, који су до сада важили.

Председник др. **ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ**. — Има реч господин Мијовић.

Др. **АЛЕКСАНДЕР МИЈОВИЋ**. — Ја мислим да би овде требало унети оно стереотипно наређење, да овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише и кад се обзнани«.

Известилац др. **ЛАВОСЛАВ ХАНЖЕК**. — То се увек само по себи разуме да закон ступа у живот кад га Краљ потпише и кад се прогласи.

Председник др. **ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ**. — Прима ли Представништво прочитани члан? (Прима). Објављујем, да је примљен. Изволите чути даље.

Известилац др. **ЛАВОСЛАВ ХАНЖЕК** чита: Члан 3. мења се и гласи: »Овим законом престају важити све одредбе појединих закона које су у противности овоме закону у колико се односе на пунолетство«.

Председник др. **ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ**. — Има реч господин Министар за Уставотворну Скупштину.

Министар за Уставотворну Скупштину др. **АЛБЕРТ КРАМЕР**. — Ја бих молио, господо, да се овај члан изостави. Он овако нема никаквога смисла, пошто је сувишан, јер је у § 1. већ казано сасвим тачно и јасно, да ту не може бити никакве сумње, да онај држављанин Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца постаје пунолетан који наврши 21. годину. У члану 3. каже се: »Овим законом престају важити све одредбе појединих закона, које су у противности овоме закону у колико се односе на пунолетство«. То је сасвим природно и онда ово не треба да се каже, али ако баш хоће да се каже, молио бих да ту формулу изменимо у толико, што ће се рећи: »Овим законом престају важити све одредбе појединих закона, које су у противности овоме закону, у колико одређује време кад се по закону постизава пунолетство«, пошто се од-

редбе пунолетства односе и на друге ствари, а не само на године. Али ипак ја бих уопште молио, да се члан 3. изостави.

Известилац др. *ЛАВОСЛАВ ХАНЖЕК* — Ја примам ово што г. Министар предлаже.

Председник др. *ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ* — Пошто господин извештач на ово пристаје, ја питам Представништво, прима ли да се овај члан изостави? (Прима). Онда се члан 3. изоставља. Изволите чути господина извештача.

Известилац др. *ЛАВОСЛАВ ХАНЖЕК* — Према томе, како је сад усвојено, предложени члан 4. постаје чланом 3. који гласи: »Министру правде поверава се да изврши овај закон«.

Председник др. *ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ* — Прима ли Представништво прочитани члан? (Прима). Објављујем да је примљен.

Овим је, господо, овај законски предлог и у појединостима примљен на првом читњу. Друго читање заказаће се у законском року. Господо, завршили смо дневни ред. Данашњу седницу закључујем, а другу заказујем за сутра пре подне. Пошто је сутра четвртак, дакле дан одређен за интерпелације, то ћемо ставити интерпелације на дневни ред.

Др. *ЂУРО ШУРМИН*: Ја предлажем, господо да се седница одржи сутра после подне, јер сутра

имамо заказану у Касини скупштину за Русе, а народни представници морају суделовати на скупштини. (Чује се: Тако је!)

Председник др. *ДРАГ. М. ПАВЛОВИЋ* — Пристаје ли Народно Представништво да седница буде после подне? (Пристаје). Онда данашњу седницу закључујем, а другу заказујем за сутра после подне у 4 сата, с овим дневним редом:

1. Интерпелација Антуна Сушника на Министра шума и рудника;
2. Интерпелација Дон Станка Банића на г. Министра финансија, и
3. Интерпелација Дон Јурја Биљкинина на г. Министра трговине и индустрије и Министра саобраћаја.

Ове четири интерпелације чине дневни ред за сутрашњу седницу у 4 сата после подне.

Данас, господо, имамо да одржимо конференцију, као што смо се договорили, али, пошто је касно, ја предлажем да се конференција закаже за после подне у 5 сати. (Чује се: Прима се.)

(Седница је закључена у 12 часова у подне.)

Видео Секретар

Др. *Ал. Мијовић*.

ПРЕДСТАВКА УЧИТЕЉСТВА ТИТЕЛСКОГ СРЕЗА У ШАЈКАШКОЈ

Народног Представништва у Београду.

Учитељство Тителског реза у Шајкашкој, са свога првога састанка жели сретан рад на уређењу и унапређењу миле наше отаџбине, Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, и шаље вам свесрдан поздрав и моли вас; да нас учитеље из ових крајева извучете из просјачког стања, у коме се ми налазимо данас кад без икакве помоћи, живемо од 120, 140 до 160 К месечно.

Молимо, да нам се исплате из државне благајне надоплати који као садржаваоцима школа нису нам исплаћени, а који су изнесени у меморандуму поднешеном господину Министру Просвете с учитељске скупштине у Новом Саду, 2. марта о. г.

Молимо, да нам се, откад је српска војска дошла, даде доплатак од 12 динара дневнице, до коначног уређења учитељских права. Апелирамо на ваше човечанске осећаје и молимо вас, да нас што пре потпомогнете. Ми смо остали без одећа, обуће, белог рубља и ми са садашњим слепачким платама не можемо ни најпотребитије животне намирнице набавити ни за једног човека, а камо ли за остале чланове породице.

Не изађе ли нам се у сусрет, приморани смо, и нас мало што је остало, оставити школе и ићи у другу струку, да спасемо свој живот.

Ковин, Бачка

Торун, Председник.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈЕ

31. редовног састанка Народног Представништва држаног дне 4 јуна 1919. у Београду

Вилима Букшега и другова на г. Министра унутрашњих Дела у ствари лоше управе и уредовних злоупотреба, опћ. органа у опћини Виводинакот. Јастребарско у Хрватској.

У опћини Виводина, кот. Јастребарско, поведена је на тужбу тамошњих житеља карносна истрага против биљежника Ивана Калчића, ради злоупотреба у опћинској управи и апровизацији на штету опћине и пучанства. Ма да је та истрага већ преко године дана у течају, она још увјек није приведена крају, а опћински биљежник Калчић и његови сукривци још једнако врше власт у наведеној опћини, погодовани нарочито по кот. предстојнику Ивану Чанићу, те прогањају и штету наносе оним житељима, који су против окривљених било тужбом било исказима свједока наступили.

Да се том на крај стане, управљам г. Министру Унутрашњих Дела слиједећу интерпелацију:

1. Је ли г. Министру позната лоша управа у опћини Виводина кот. Јастребарско?

Београд, 2. јуна 1919.

2. Да ли му је позната лоша употреба доходака од апровизације и куповине и продаје добра Целовца?

3. Да ли су му познате злоупотребе опћинског биљежника Калчића код поступка с опросним предлозима?

4. Зашто кот. област у Јастребарском по кр. жупанијској области већ прије више годину дана наређену карносну истрагу против опћ. биљежника Калчића не приведе до краја?

5. Што кани г. Министар подузети, да у тој опћини до реда дође, а кривци да се макну са својих положаја?

Вилим Букић с. р.

Др. Лончар с. р.

Витомир Корач с. р.